

ҚИЗЛАРДА ГЕПАТИТНИНГ ҲАЙЗ ЦИКЛИГА ТАЪСИРИ.

Орипова Мафтуна Тохир қизи

Тошкент Педиатрия Тибиёт Институти “Болалар ва ўсмир қизлар гинекологияси

3 курс магистратура талабаси

Зокирходжаева Дилдора Асраловна

Илмий раҳбар: т.ф.н. доцент

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7898120>

ЖССТ кўп амалий изланишларга кўра, репродуктив саломатлик ва қизларнинг балоғат йошига йетиши, унинг функциялари ва жараёнларига тасир қилувчи омиллар билан курашишимиз, ўз вақтида профилактика клишимиз керак. Метаболизм ва энергияни тизимли мослаштириш органи сифатида жигарнинг интеграл фаолияти сезиларли даражада бир қатор ташқи ва ички омилларга боғлиқ. Буларга озиқ-овқат миқдори ва сифати, мушак ва асабий фаолият даражаси ва стрессли вазиятлар киради. Шу билан бирга, гормонлар жигарнинг турли функцияларини тизимли тартибга солиш ва ўз-ўзини бошқаришда асосий физиологик аҳамиятга ега. Умумий метаболик, адаптив таъсир гормонлари, биринчи навбатда глюкокортикоидлар, соматотропин ва пролактин, инсулин, қалқонсимон гормонлар, тегишли ҳужайра рецепторлари орқали жигар ҳужайраларидаги кўплаб ферментатив жараёнларга кучли адаптив таъсир кўрсатади.

Тадқиқотнинг мақсади: Қизларда гепатитнинг ҳайз циклига таъсирини ўрганиш, профилактика чора тадбирлари йулга қойиш ва даволаш йўллари топиш.

Тадқиқот материаллари ва усуллари: Вирусли гепатит билан касалланган болаларда маълум гормонлар таркибини ўрганиш, вирусли гепатит касаллиги авжида қонда АСТХ, кортизол, алдостерон даражаси сезиларли даражада ошади, шунингдек стх, ТШ ва тироксин концентрациясининг ўртача ўсиши кузатилади. Ушбу ўзгаришларни стресс реакциясининг биргаликда намоён бўлиши ва индивидуал гормонлар жигарида Катаболизмнинг пасайиши натижаси сифатида талқин қилиш мумкин. Жигар транспорт гормонал оқсилларни синтез - трансферин, естрадиолтестостерон-мақсадли органлар бевосита гормонлар биологик фаолият даражасини тартибга солади. Вирусли гепатит билан оғриган қизларда протеинограмма, аминотрансферазларнинг фаоллиги, пигмент метаболизи кўрсаткичлари ва дифениламин реакциясининг бузилиши тухумдон гормонларининг чиқарилишидаги циклик тебранишлар, вирусли гепатитда естрогеннинг максимал чиқарилиши (овуляция пайтида) даврлари билан синхрон равишда давом етганлиги кўрсатилди. Жинсий стероидлар ва гипофиз гонадотропинларининг тизимли метаболизи жигарда амалга оширилади ва жигар функцияларининг жинсий фарқланиши гепатоцитларда ифодаланган андрогенлар ва естрогенлар рецепторлари орқали амалга оширилади. Жинсий фарқланишнинг асосий босқичлари препубесцент даврда содир бўлади ва жинсий ва соматик ривожланиш тугаши билан жигарнинг асосий метаболик функциялари жинсга қараб белгиланади.

Тадқиқот натижалари: Вирусли гепатит ҳозирги вақтда тизимли вирусли инфекция сифатида таърифланади, унда жигар яллиғланиши унинг клиник, биокимёвий, иммунологик ва морфологик кўринишларига асосланади. Ҳозирги босқичда вирусли гепатитнинг патогенези концепциянинг вирусли-иммуноген назарияси нуқтаи назаридан кўриб чиқилади, унга кўра курснинг оғирлиги ва с иммун жавобининг

хусусиятлари билан белгиланади. Шу билан бирга, вируснинг ўзи ситопатоген таъсирга ега эмас ва жигар паренхимасининг турли даражадаги шикастланиши қўнғироқ қилувчи таъсирга боғлиқ. Шу билан бирга, гепатоцитларнинг ситолити патоген вируснинг еллимизациясини таъминлайди. Бу вирусли гепатитни "Б" ни патологияси иммунитет бузилишидан келиб чиқадиган касалликларга боғлаш имконини берди. Баъзи муаллифлар вирусли гепатит "Б" ва отоиммун касалликлар ўртасида ўхшашликларни келтириб чиқариши бежиз эмас ва бу касалликлар аёлларда кўпроқ учрайди. Кўп сонли муаллифлар юқумли касалликка чалинган қизларда ҳайз кўриш функцияси бузилишининг сезиларли частотасига еътибор қаратдилар. 12 ёшдан 16 ёшгача бўлган қизларнинг кенг қамровли тадқиқотлари шуни кўрсатдики, юқори юқумли индекс жинсий ривожланиш тезлигини 2-3 йилга кечиктирди. Юқумли жараённинг тухумдонларнинг функционал морфологияси ва функциясига таъсирини ўрганиш, тухумдонлар шикастланишининг табиати деярли юқумли жараён турига боғлиқ эмас ва интоксикациянинг оғирлигига кўп боғлиқ эмас. Касалликнинг давомийлиги омили муҳимроқ бўлиб чиқди. Муаллиф боланинг интраутерин ривожланиш шароитларига катта аҳамият беради. Ҳозирги вақтда болаларда вирусли гепатитдаги гормонал касалликларни ўрганишга кам еътибор берилмоқда, аммо муаммонинг ушбу жиҳатини ривожлантириш учун жуда кўп сабаблар мавжуд.

Хулосалар: Репродуктив функциянинг барча имкониятлари охиригача фақат ҳомиладорлик ва лактация динамикасида аниқланади. Ҳомиладорликдан олдин ва ҳомиладорлик даврида сурункали гепатит билан касалланган оналардан туғилган болаларнинг иммун ва бошқа тизимларига салбий таъсир кўрсатилди. Дунёнинг турли минтақаларида, шу жумладан Ўзбекистонда вирусли гепатит билан касалланиш даражаси юқори ва ривожланиш тенденциясига ега. Вирусли гепатит "Б" ўсмир қизлар ҳаётининг турли даврларига ўтказилганда муаммо айниқса долзарб бўлиб қолади. Репродуктив ёшдаги беморларда унинг баъзи жиҳатлари аллақачон ўрганилган. Бироқ, биз учун мавжуд бўлган адабиётларда репродуктив функцияни шакллантиришнинг ўзига хос хусусиятлари ва уларнинг "Б" вирусли гепатитига учраган ўспиринларда ҳомиладорлик ва лактация даврига таъсири ҳақида саволлар кам тушунилган.

References:

1. Абдуллаев Н. Н., Каримов Ҳ. Я. Гепатотроп заҳарлар билан заҳарланишда жигар / / Тошкент, 1978 йил.
2. Авлод С. ва бошқ. Сунъий озиклантириш ва наслнинг ривожланиш хусусиятлари ва туғруқдан кейинги онтогенезда буйрак усти безларининг шаклланиши, 2020 йил.
3. Амбалов Ю.М. вирусли гепатит: хаёлий бўлмаган ҳикоялар / Ю.М. Амбалов. Ед. 2нд, ед. ва қўшинг. Rostov н/а, 2015.
4. Белик С. N. sport фаолиятининг қизларнинг репродуктив саломатлигига таъсири / С. N. Белик, И. V. Подгорний, Ю. V. Мозҳинская / / Сис Сосиоспхере конференциялари тўпламлари, 2014. Но. 33.